

14. ΠΡΟΤΑΣΗ ΕΠΕΜΒΑΣΗΣ ΣΤΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ειδικότερα, για το πολεοδομικό συγκρότημα Θεσσαλονίκης, ένα ανάλογο πρόγραμμα αναβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος, μέσω της δημιουργίας ενός λειτουργικού δικτύου χώρων πρασίνου δια μέσω του αστικού ιστού, με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, θα μπορούσε να διαρθρώνεται ως εξής:

1. Σε επίπεδο Β΄ βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Νομαρχία):

- 1α.** Ανάθεση εκπόνησης **Χωροταξικής Μελέτης** οργάνωσης των χώρων πρασίνου του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, σε ενιαίο και λειτουργικό δίκτυο.
- 1β.** Σύσταση **Συμβουλευτικής Επιτροπής Πολιτών** στην αρχή της διαδικασίας του χωροταξικού σχεδιασμού, η οποία εκτός από εκπροσώπους των αρμοδίων Φορέων Υλοποίησης (Νομαρχία , Δήμοι), θα περιλαμβάνει αντιπροσώπους Κυβερνητικών Φορέων, μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και διαφόρων Ομάδων Ειδικού Ενδιαφέροντος, αποδέχεται δε την ομοφωνία ως μοναδικό μέσο λήψης αποφάσεων.
Η Επιτροπή εξετάζει τις διάφορες απόψεις που εκφράζονται, αξιολογεί τις προτάσεις των πολιτών και αφού μελετήσει τις εισηγήσεις αρμοδίων τεχνικών οργάνων, καταλήγει σε αποφάσεις, που μεταφέρονται στους μελετητές και μετά από επεξεργασία αποτυπώνονται μέσω του σχεδιασμού στον Γενικό Χωροταξικό Χάρτη, υπό μορφή του βασικού δικτύου πράσινων διαδρομών στο Πολεοδομικό Συγκρότημα.
- 1γ.** Σύσταση **Ομάδων Εργασίας**, που στελεχώνονται από τεχνικούς, επισκέπτονται επί τόπου τις προτεινόμενες διαδρομές, τις αξιολογούν βάσει καθορισμένων κριτηρίων και συντάσσουν αντίστοιχες τεχνικές εκθέσεις με τελικές προτάσεις, τις οποίες εισηγούνται προς την Συμβουλευτική Επιτροπή.
- 1δ. Συντονισμός ενεργειών των Δήμων του πολεοδομικού Συγκροτήματος**, δοθέντος ότι το ζήτημα των κοινόχρηστων χώρων πρασίνου είναι υπερτοπικής σημασίας, υπό την έννοια ότι αφορά και ενδιαφέρει τους κατοίκους του ευρύτερου πολεοδομικού συγκροτήματος και όχι μόνο εκείνους των κατά τόπο αρμοδίων Δήμων.
Συγκεκριμένα, για να διασφαλιστεί η αρμονική συνεργασία των επί μέρους Δήμων, στα πλαίσια εφαρμογής του προγράμματος, θα πρέπει από κοινού να αναλάβουν τις παρακάτω δεσμεύσεις:
  - Αναγνώριση της υπερτοπικής σημασίας των κοινοχρήστων χώρων πρασίνου, που βρίσκονται εντός των ορίων αρμοδιότητας των Δήμων που συμμετέχουν.
  - Διατήρηση του κοινόχρηστου χαρακτήρα των χώρων αυτών και συνέχιση του καθεστώτος δωρεάν πρόσβασης του κοινού σε αυτούς.
  - Λήψη μέριμνας για την υπερτοπική διασύνδεση των χώρων με τα δίκτυα μέσων μαζικής μεταφοράς, υπάρχοντα και υπό δημιουργία, καθώς και για την ευχερή πρόσβαση του κοινού σ' αυτούς.
  - Διατύπωση προτάσεων για πιθανούς τρόπους αξιοποίησης των χώρων που θα προκύψουν μετά την απομάκρυνση στρατοπέδων, βιομηχανικών εγκαταστάσεων κ.λ.π., προς την κατεύθυνση της δημιουργίας νέων χώρων πρασίνου και όχι της οικοδομικής εκμετάλλευσής.
  - Διεξοδική διερεύνηση δυνατοτήτων δημιουργίας και άλλων νέων χώρων πρασίνου, εκτός από τους παραπάνω, και εξεύρεσης πόρων για τον σκοπό αυτό.

1ε. Προβολή και προώθηση του Γενικού Χωροταξικού Σχεδίου, μέσω της Συμβουλευτικής Επιτροπής Πολιτών, με ποικίλες δημόσιες παρουσιάσεις και ανάλογες δράσεις (π.χ. έντυπο ενημερωτικό υλικό), στοχεύοντας στην εξοικείωση των χρηστών με την προτεινόμενη επέμβαση, ώστε να την κατανοήσουν, να την αποδεχθούν και να συμβάλλουν ενεργά στην υλοποίησή της (ο καθένας στην περιοχή του) και στην μετέπειτα ορθή χρήση των χώρων που θα προκύψουν.

2. Σε επίπεδο Α΄ Βαθμού Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Δήμοι):

2α. Εποπτεία και συμμετοχή σε όλες τις φάσεις του χωροταξικού σχεδιασμού, μέσω ορισμού εκπροσώπων στην Ομάδα Επίβλεψης της χωροταξικής μελέτης, στη Συμβουλευτική Επιτροπή Πολιτών και στις Ομάδες Εργασίας.

2β. Ανάθεση και Επίβλεψη εκπόνησης μελετών οριστικών και εφαρμογής για το τμήμα δικτύου πρασίνου, που εμπίπτει εντός των Διοικητικών Ορίων τους.

2γ. Εφαρμογή μεθόδων για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των χρηστών, ώστε να συμμετάσχουν ενεργά στις διαδικασίες υλοποίησης του προγράμματος.

Τέτοιες μέθοδοι μπορεί να είναι:

2γ.1. Διοργάνωση παιχνιδιών και διαγωνισμών με θέμα το αστικό πράσινο, μέσω των οποίων επιτυγχάνεται:

- Προσέλκυση και συμμετοχή εκείνων των πολιτών που διαφορετικά θα έμεναν αμέτοχοι.
- Ανάπτυξη δημοσιότητας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των δικτύων πρασίνου.
- Ενθάρρυνση ανάπτυξης νέων ιδεών (κυρίως μέσω των διαγωνισμών).
- Εμπλοκή των χρηστών στις διαδικασίες σχεδιασμού και κατασκευής έργων.
- Δυνατότητα ανίχνευσης των προτεραιοτήτων των πολιτών (κυρίως μέσω παιχνιδιών ιεράρχησης).
- Προβολή θεμάτων αστικού σχεδιασμού και δημοσιοποίηση κατασκευής έργων.
- Αποτελεσματική επικοινωνία μεταξύ Δήμου και του ενδιαφερομένου κοινού.

Γενικά τα παιχνίδια και οι διαγωνισμοί αποτελούν ευέλικτη μέθοδο, αναφορικά με τον τόπο, τον χρόνο, τους ανθρώπινους πόρους και το κόστος υλοποίησής τους, είναι δε ιδιαίτερα αποτελεσματικά για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος του κοινού, όταν μάλιστα χρησιμοποιούνται στην αρχή της διαδικασίας του σχεδιασμού.

2γ.2. Διοργάνωση προσεκτικά σχεδιασμένων εκδηλώσεων, στις οποίες θα συμμετέχουν συλλογικά όλες οι ενδιαφερόμενες ομάδες πολιτών, με στόχο την δημιουργία κοινών οραμάτων για το μέλλον του αμέσου αστικού περιβάλλοντός τους και τον προσδιορισμό μακρο και βραχυπρόθεσμων στρατηγικών για την πραγματοποίησή τους, στα πλαίσια του ευρύτερου προγράμματος αναβάθμισης του αστικού πρασίνου.

Τέτοιες εκδηλώσεις, στις οποίες το κοινό συμμετέχει ελεύθερα, χαρακτηρίζονται από δυναμισμό και ρεαλισμό, προωθούν την ανανεωμένη σκέψη, δίνουν τη δυνατότητα ανάπτυξης δημιουργικών μεθόδων εργασίας και ρεαλιστικής προσέγγισης των προβλημάτων, ενώ παράλληλα, μέσω των ανοιχτών συζητήσεων και του εποικοδομητικού διαλόγου, εξασφαλίζουν αυξημένη πληροφόρηση του κοινού, ώστε να αποκτήσει συνείδηση των αναπτυξιακών ζητημάτων, που αφορούν την περιοχή του.

- 2δ. Αναζήτηση και εξασφάλιση πρόσθετης χρηματοδότησης** για την ανάπτυξη των παράλληλων δράσεων σχετικών με το πρόγραμμα. Πηγές αυτής της χρηματοδότησης εκτός από κρατικά κονδύλια και κοινοτικά προγράμματα μπορεί να είναι και τοπικοί ιδιωτικοί φορείς, με την προϋπόθεση, βεβαίως, της άρτιας προετοιμασίας των προτάσεων από πλευράς Δήμων, ώστε να πεισθούν οι χρηματοδότες.
- 2ε. Επίβλεψη και κατασκευή των έργων**, που εμπίπτουν στα διοικητικά τους όρια και στενή συνεργασία με τους όμορους Δήμους, για επεμβάσεις και έργα διαδημοτικά, ώστε να εξασφαλίζεται η μορφολογική και λειτουργική ομοιογένεια του δικτύου, όπως αυτή προβλέπεται από τον συνολικό σχεδιασμό.
- 2στ. Ευθύνη συντήρησης** του δικτύου πρασίνου εντός των ορίων τους και **διασφάλισης της λειτουργικής ποιότητας** των χώρων πρασίνου, που το συνιστούν, διατηρώντας, μέσω κατάλληλων δράσεων, αμείωτο το ενδιαφέρον των χρηστών.

15. ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΔΗΜΩΝ

Ένα πρόγραμμα δημιουργίας ενιαίου δικτύου αστικού πρασίνου στο Πολεοδομικό Συγκρότημα Θεσσαλονίκης, όπως αυτό που αναλύθηκε παραπάνω, είναι αναμφισβήτητα αμέσου προτεραιότητας και ανάγκης, αλλά αποτελεί μία, μεσοπρόθεσμη αν όχι μακροπρόθεσμη, στρατηγική επέμβασης στον συγκεκριμένο αστικό χώρο.

Παράλληλα, λοιπόν, με την εκκίνηση των διαδικασιών για την υλοποίηση του συγκεκριμένου γενικού προγράμματος, οι Δήμοι του Πολεοδομικού Συγκροτήματος μπορούν και οφείλουν να προχωρήσουν στην εφαρμογή μιας βραχυπρόθεσμης στρατηγικής, εντός των ορίων του ο καθένας, η οποία θα περιλαμβάνει σύνολο εφικτών παρεμβάσεων τοπικού χαρακτήρα σε σχέση με το πράσινο, με στόχο την άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος υποβάθμισής του, αφενός στην μικρή κλίμακα του δημόσιου χώρου και αφετέρου στον ιδιωτικό χώρο των κτιρίων, με την αντιμετώπισή του ως μέρους και αναπόσπαστου στοιχείου του αστικού τοπίου.

Τέτοιες παρεμβάσεις, στην κλίμακα ενός οικοπέδου, ενός οικοδομικού τετραγώνου ή μιας γειτονιάς, μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στη βελτίωση της ποιότητας της ζωής των κατοίκων, τόσο από βιολογική όσο και από αισθητική άποψη. Έχουν σχετικά μικρό οικονομικό κόστος για τους Δήμους ή τους ιδιώτες, αποσκοπούν στη βελτίωση του δομημένου περιβάλλοντος, μέσω της επαναφοράς του πρασίνου με άμεσο ή έμμεσο τρόπο και στην δημιουργία προϋποθέσεων για την ανάπτυξη εστιών πρασίνου, σε όσες επιφάνειες δομημένου και αδόμητου χώρου είναι εφικτό.

Μερικές προτάσεις παρεμβάσεων που μπορούν να επαναφέρουν τη φύση στην πόλη μπορούν να είναι:

1. Λειτουργική αναβάθμιση των δημοσίων χώρων πρασίνου με:

- Σταδιακή ανανέωση του υπάρχοντος φυτικού δυναμικού, με επιλογές προσαρμοσμένες στο τοπικό κλίμα (ενδημικά φυτά).
- Σταδιακή αντικατάσταση των σκληρών υλικών διαμόρφωσης των χώρων (π.χ. μπετόν), με μαλακά υλικά φιλικά στο περιβάλλον (π.χ. συμπιεσμένο χώμα).
- Αποφόρτιση των υπαρχόντων χώρων πρασίνου από ασύμβατες χρήσεις, όπως η στάθμευση και οι, εκτός κλίμακας, αθλητικές και κτιριακές εγκαταστάσεις.
- Αναδιοργάνωση του πρασίνου σε πλατείες και πεζοδρόμους για περιορισμό της ανάπτυξης τραπεζοκαθισμάτων και για την δημιουργία ελκυστικών σημείων στάσης και ανάπαυσης του κοινού.
- Ανανέωση και πύκνωση των δενδροστοιχιών κατά μήκος του οδικού δικτύου.
- Αξιοποίηση των οδικών νησίδων με κατάλληλα φύτευση.
- Ανάλυση της αρμοδιότητας φύτευσης των αύλειων χώρων των σχολικών κτιρίων και αξιοποίηση, κατά περίπτωση, της δυνατότητας λειτουργικής σύνδεσής τους με παρακείμενους δημόσιους χώρους πρασίνου, εκτός ωραρίου των μαθημάτων.

- Αξιοποίηση της δυνατότητας επέκτασης του πρασίνου σε δώματα και πλάγιες όψεις δημοσίων κτιρίων.

2. Δέσμη κινήτρων για επέκταση του πρασίνου στον διαθέσιμο ιδιωτικό χώρο, δομημένο και μη.

- Μείωση ή και απαλοιφή δημοτικών τελών, για τους δημότες που αποδεδειγμένα συντηρούν αξιόλογη φύτευση σε εξώστες, δώματα, πρασιές και τυφλές όψεις κτιρίων.
- Ενθάρρυνση ενοποίησης εσωτερικών ακαλύπτων σε οικοδομικά τετράγωνα και διάθεσής τους σε κοινή χρήση, με την ανάληψη από πλευράς Δήμου του κόστους διαμόρφωσης, φύτευσης και συντήρησής τους.
- Παροχή δωρεάν εποχιακών φυτών από τα δημοτικά φυτώρια, με την προϋπόθεση ότι θα χρησιμοποιηθούν αποδεδειγμένα για φύτευση εξωστών, δωματίων και ιδιωτικών ακαλύπτων χώρων.
- Συμβουλευτική υποστήριξη των ενδιαφερομένων πολιτών, σχετικά με την ανάπτυξη και συντήρηση φυτών, από ειδικούς, μέσω διοργάνωσης ειδικών σεμιναρίων ανοικτών στο κοινό.
- Διοργάνωση ετήσιων διαγωνισμών (π.χ. στα πλαίσια της ανθοέκθεσης) για το καλύτερα φυτεμένο μπαλκόνι, πρασιά, ακάλυπτο κ. ά., με την θέσπιση αντιστοίχων χρηματικών ή μη επάθλων.

3. Συμμετοχή του Δήμου σε κοινοτικά προγράμματα για το αστικό πράσινο, όπως π.χ. το πρόγραμμα GREENKEYS, στο οποίο συμμετέχουν Δήμοι ευρωπαϊκών πόλεων και μεταξύ αυτών οι Δήμοι Βόλου, Ξάνθης και Χαλανδρίου. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα έχει ως θέμα την βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος, μέσω της ανάπτυξης των χώρων αστικού πρασίνου και προωθεί την διεθνή συνεργασία για ανταλλαγή απόψεων και τεχνογνωσίας, ενώ παράλληλα χρηματοδοτεί πιλοτικές εφαρμογές στο αστικό πράσινο των συμμετεχόντων Δήμων.

Οι βραχυπρόθεσμες δράσεις των Δήμων του πολεοδομικού συγκροτήματος, για το πράσινο εντός των ορίων τους, που περιγράφονται παραπάνω και μπορούν να εφαρμοστούν άμεσα, θα αναβαθμίσουν σημαντικά τη λειτουργία του αστικού πρασίνου στην πόλη, αποκαθιστώντας τον ρόλο του για βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον του κοινού για την αποδοχή και την προστασία του.

Έτσι, μπορεί να συντελεστεί ένα σημαντικό βήμα, για την μετέπειτα επιτυχή εφαρμογή του γενικότερου Προγράμματος οργάνωσης του αστικού πρασίνου του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Θεσσαλονίκης σε ενιαίο δίκτυο, το οποίο και θα οδηγήσει στην ουσιαστική αντιμετώπιση του προβλήματος.

